

EEN HELDENSTRIJD

of

DE KAPITEIN DER BOSCHGEUZEN

TWEEDE DEEL

EERSTE HOOFDSTUK

Oranje's Afgezant

Het was een heerlijke zomermorgen van 't jaar 1572. De Schelde lag te blekkeren in het felle zonnelicht en van boven op den heuvel gezien, leek ze een zilverdraad, geweven dōor een groen tapijt.

Op die hoogte, welke ten Oosten Oudenaarde begrenst, stond een rijzig man tegen een beuk geleund, en staarde naar 't kleurrijk landschap, met zijn talrijke dorpen, elk in een krans van groen gehuld en zijn kloeke molens, wier wicken zich langzaam bewogen.

Daar in 't dal praalde Oudenaarde als een heerscher over de bekoorlijke streek. Fier rees de St-Walburga omhoog, en bij dezen steenen reus, geleek de Pamelkerk slechts een dorps-tempeltje.

Duidelijk vertoonde zich de keizerskroon van den stadhuistoren, terwijl Hanske, de koperen krijgsman, die de spits versierde, glansde in 't morgenlicht.

De vreemdeling bij de beuk keek alleen naar een dikke rookwolk, die bij 't stadhuis opdwarrelde, een wijle boven de stad zweefde en slechts langzaam verdween.

Onder den breedgeranden hoed flikkerden vurige oogen, die aan 't bruin gelaat een woeste uitdrukking gaven, welke nog verscherpt werd door den weligen zwarten baard, welke tot ver op de breede borst viel. Ondanks 't warme weder droeg de man een mantel, welke nu echter opengeslagen was en een wambuis en hozen van deugdelijke stof liet zien.

— Moet ge ook niet naar Oudenaarde? klonk eensklaps een zware stem.

De vreemdeling sloeg haastig zijn mantel toe, trok den hoed nog dieper, en keerde zich verrast om.

Een boer was hem genaderd; deze droeg op zijn borst, voor ieder zichtbaar, 't kenteeken der Geuzen: een bedelaarsnapje aan een ketting.

— Moet ge niet naar Oudenaarde? hernam hij. 't Is u toch wel opgevallen, dat de streek zoo verlaten is? En ge ziet den rook boven de stad... zwarten rook... kijk hij dwarrelt... en ook enkele gensters vliegen omhoog. Ze stoken fel!

— Ik weet dat de brandstapel vlamt, antwoordde de vreemdeling somber...

— Snuift ge dan niet gaarne den scherpen geur van kettervleesch op? Wat toeft ge hier? Ga en verlustig u... ieder is immers naar Oudenaarde?

— Gij zijt onvoorzichtig, hernam de ander.

— Meent ge dat ik den Spanjool of den monnik vrees? Wat bindt mij aan de wereld? Mijn vrouw werd vermoord, en die rook daar, vreemdeling, die rook heeft mijn kind verstikt... daar beneden in de stad brandden ze mijn zoon.

— Uw zoon! kreet de onbekende.

— Ik ween toch niet, vreemdeling! Mijn oogen zijn droog, niet waar? hernam de boer op onbeschrijfelijk somberen toon. Ik ben kalm... beef ik? Mijn oog volgt die rookwolken zonder dat ik ontroere. Laten ze nu den vader ook komen halen... waartoe moet hij langer leven... wat vermag hij? Ja, mijn hand trilt van verlangen om schout en rechter en Spanjool en paap te worgen... maar de Vlaming is laf geworden. Ik, oude man, ik sta alleen. Denkt ge, dat ik den vuurdood vreeze, of 't rad, of 't zwaard, of den strop... dat ik onder beulshanden meer lijden kan, dan ik alreede leed? Vreemdeling — en de stem stokte even — vreemdeling, in mijn tegenwoordigheid hebben vier hellewichten mijn dochter ont-eerd... zoodat 't arme kind van wanhoop zich doorstak, en toen ledigde ik den beker tot den laatsten druppel...

— Uw dochter... Veerle! riep de man verschrikt uit.

— Neen, mijn tweede kind... mijn dierbare Margaretha. Maar kent gij mij?

— Ja, Deschepper, ik heb u reeds herkend, ofschoon ge veel veranderd zijt, maar toen ge mij melddet dat uw zoon werd verbrand, wist ik wie ge waart, want ik heb dezen

morgen vernomen dat Herman den vuurdood ondergaat. En gij kent mij ook...

De spreker ontblootte het hoofd.

— Blommaert, Jacob Blommaert! riep Deschepper verrast, en ontroerd greep hij beide handen van zijn vriend. Blommaert, vervolgde hij, keert ge naar dit helsch land terug! O, veel is er gebeurd, en wij zijn machteloos... Ik heb geen moed meer... laten de beulen den vader ook naar beneden slepen, hem rekken en schroeien, en nijpen en steken... hem folteren ter eere der Heiligen... hem vermoren of levend begraven of ophangen, of radbraken, of onthoofden of verbranden! Al die smarten... neen, wreeder nog, doorstond ik toen mijn dierbaar kind om mijn bijstand hilde, en ik haar beulen alleen vervloeken kon!

Deschepper sprak snel en heftig.

— Vriend, vriend, ik heb deernis met u, zei Blommaert op een toon vol medegevoel. Maar de dag der wrake en der verlossing nadert.

— Men heeft het zoo dikwijls gezegd doch hier woont een slavenras.

— Ik ben teruggekeerd om aan de slavernij een einde te stellen. 't Lijden verbindt ons... verbindt schier alle Nederlanders. Ik heb daarstraks geweend, Mathys, toen ik bij Agnes 'groeve stond, en 'k heb in mijn hart de trouwe Geuzen gedankt, die haar graf zoo eerbiedigen en reinigden van onkruid.

— De roode krijgsman heeft het onderhouden, Jacob.

— De roode krijgsman?

— Wel, die geheimzinnige kerel, met dien rooden band om zijn pols.

— Ha, 'k herinner me hem... de trouwe helper. Weet ge nu wie hij is?

— Nog niet, maar hoe zijn naam ook wezen moge, die jonkman is trouw en moedig.

— O! als ik die stede daar bezie, denk ik aan mijn vroeger geluk. Mijn verloren goederen heb ik niet, maar mijn brave gade werd van me weggerukt... mijn kind, mijn Pauwelken mij ontroofd! Aan hen peinsde ik in 't heetste van den strijd, op den dijk van Austruweel, waar de Spanjool niet vocht, maar slachtte... Aan hen dacht ik ook toen ik als

banneling in Duitschland verbleef bij Willem van Oranje, die mij herwaarts heeft gezonden om mijn vaderstad Geusch te doen worden. Neen, Deschepper, wij rusten niet alvorens van den stadhuistoren ginds « 't Oranje, blanje, bleu » zal waperen. Dan zal geen vuur meer onze geliefden verteren... maar ik ben te geestdriftig, terwijl gij lijdt.

— Neen, Jacob, 'k lijd niet meer... mijn beter gevoel is uitgedoofd. Slechts haat, doodende haat vervult mijn gevoel. Ik ween immers niet, al verbrandt men daar levend mijn zoon. 'k Ben verhard, 'k ben wreed, niet waar... maar wrake, ja, wrake begeer ik, en daarom, hier is mijn hand, en God hoort mijn eed, met u overwin of val ik!

— Ja, nu strijden we tot 't uiterste! Laten we in 't bosch gaan, Deschepper, en verhaal mij onderweg de lotgevallen van uw zoon. Ik hoorde wel zijn naam van eenige landlieden, maar deze schenen te haastig om mij iets naders mee te deelen.

— O, natuurlijk! Wel verwenschen ze den Spanjool, maar toch snellen ze naar Oudenaarde. Ze willen 't Spaansche vreugdevuur zien, en geschroeid menschenvleesch ruiken. De lotgevallen van mijn zoon, och! ze zijn spoedig verteld. Herman sprak altijd van iets grootsch, dat hij verrichten wilde... hij was een dweper, zooals ge weet. De onteering van Margaretha heeft hem geschokt... Eenige dagen geleden drong hij in de Pamelkerk, onder de hoogmis, snelde naar 't altaar, rukte de hostie uit de hand van den priester, vertrappelde ze, roepend: « Ik kan die afgoderij niet langer lijden! » Herman werd vastgegrepen... en och! 't overige begrijpt ge. Men heeft me gezegd, dat Titelmans hem met een gloeiende nijptang de tong uit den mond liet rukken, omdat hij heilighschennende woorden had gesproken; hem de hand, waarmee hij de hostie greep, deed afkappen... en 't verminkte lichaam werd ten vure gedoemd. Nu zal Herman wel dood zijn, besloot de boer op akelig bedaarden toon.

— En gij vertelt dat zoo kalm! riep Blommaert driftig uit.

— Moet ik het u nog herhalen... ik voel niet meer. Maar wrake, laten wij over wrake spreken. Dan keert 't leven in mij terug.

— Arme, arme vader, mompelde Blommaert bewogen.

— Eens was ik een gelukkige vader, een tevreden echtgenoot, toen ik te Nukerke mijn akkertje bebouwde. Mijn gade is vermoord. Margaretha wilde heur schande niet overleven. Herman is verbrand... mijn andere kinderkens zijn hier en daar verspreid. Veerle doolt als een waanzinnige rond, is soms dagen en nachten afwezig! Wat heb ik misdaan? Mijn vrouw had deernis met mijn zoon, werd daarom vermoord en van toen af begonnen mijn rampen. Maar beklaag me niet, Blommaert... wrake, Jacob, ge zijt gekomen om te strijden!

— Ja, Deschepper, en ik reken op de hulpe der Boschgeuzen. In uw bitterheid noemdet gij ons volk laf, maar er zijn toch wel kloeke mannen te Oudenaarde, Volkeghem, Maeter, Maria-Hoorebeke, Schoorisse, Nukerke, Etichove en in andere dorpen nog?

— 't Is waar, velen zijn huis of hoeve ontvlucht en leven in 't woud. Maar waarom blijven ze werkeloos?

— Omdat er geen aanvoerder is.

— Heb ik ze dan niet voorgesteld zwaard of geweer of spade of vlegel te grijpen? De gunstige tijd is nog niet gekomen, zei men. Maar intusschen steeg 't aantal martelaren. De gunstige tijd! Moet er dan gehandeld worden, als er slechts vrouwen en kinderen zijn overgebleven?

— Ik prijze uw moed, Mathys, maar begrijpe ook de houding van ons volk. Er moet een sein gegeven worden van een machtig heer. En dan volgt de menigte wel!

— Maar wie zal het sein geven? Vier jaar geleden kwam Oranje in 't land met troepen. — En mislukte, viel Blommaert in. 't Was toen te vroeg. Ik zelf heb onvoorbereid gehandeld, toen ik met den dapperen Thoulouse 't eiland Walcheren wilde veroveren. Ternauwernood ontsnapte ik op den dijk van Austruweel aan den dood. Maar nu is 't sein gegeven. Ge weet, dat Bergen in Henegouwen door de Geuzen werd genomen.

— Ja, maar Alva zal de stad terugnemen.

— Alva krijgt een anderen tegenstander. Willem van Oranje is in 't land.

— Oranje! juichte Deschepper.

— Ja, hij is met zijn leger over den Rijn getrokken en ligt nu voor Roermond. Diest, Mechelen, Dendermonde en

andere vesten, waaronder Oudenaarde, moeten aan zijn zijde komen.

— Oranje in 't land, herhaalde de boer, en er kwam geflikker in 't driftig oog. Oranje zond u herwaarts? vroeg hij.

— Later vertel ik u mijn levensloop. Maar nu zij het u genoeg te weten, dat ik kapitein ben in Oranje's dienst.

— Ha! ge geeft me nieuwe hope. Dus ge zijt Oranje's afgezant. En hetgene ge van ons vraagt is een onderdeel van een algemeen, een grootsch plan?

— Juist! De prins moet ook zijn intrede binnen Oudenaarde doen.

— En hij zal... of God verdoeme alle Boschgeuzen om hun lafheid. Hij zal... hij moet, en, kapitein Blommaert, het plan kan gelukken, we moeten onze Geuzen vereenigen.

— Leeft Frans Dekkers nog?

— Ja.

— Gelukkig! En Lodens?

— Werd als beeldstormer te Oudenaarde gehangen, ofschoon hij het niet was. Doch hij moest sterven door de wrake van Ravels, nu Corteville's rechterhand, en ook trouw dienaar van Titelmans natuurlijk.

— En Lodens' dochter? hernam Blommaert, met geweld zijn ontroering verbergende.

— Verdwenen, eerst meegesleurd door den duivelschen Ravels.

— En vrouw Lodens? Mijn zuster?

— Is krankzinnig van droefheid. O! Jacob, er is veel gebeurd, veel verschrikkelijks.

— En pater Antonius? vroeg Blommaert nog steeds be-daard.

— Gaat nog voort met preeken, drinken en ketters ter strafplaats begeleiden.

— Maar Kasper Wybo... hoe ik hem niet eerder noemde?

— Is nog onder ons, wees van zijn trouw verzekerd, Jacob. En veel Geuzen zullen zich bij ons aansluiten, want Oranje is in 't land.

Blommaert liep een wijle zwiingend voort. Dan riep hij:

— Wat hoor ik, luister! Men zingt!

— 't Zijn vrienden en volgelingen van Herman... dwepers, die ik liever met het zwaard in de vuist zag.

Blommaert drong door 't kreupelhout en zag een kring van mannen, staande rond een prediker, op een open plaats, vanwaar men duidelijk de stede en boven de huizen den rook des brandstapels bemerkte.

En plechtig klonk hun gezang, wegruischend langs de statige boomen van 't overige stille woud.

Blommaert luisterde.

— 't Lied van Luther, mompelde hij.

Een vaste burcht is onze God,
Een toevlucht voor de zijnen.
Al drukt het leed, al dreigt het lot,
Hij doet zijn hulp verschijnen.
De vijand rukt vast aan
Met opgestoken vaan;
Hij draagt zijn rusting nog
Van gruwel en bedrog,
Maar zal als kaf verdwijnen.

Gods woord houdt stand in eeuwigheid.
En zal geen duimbreed wijken,
Beef, Satan, hij die ons geleidt,
Zal u die vaan doen strijken!
Delf vrouw en kind in 't graf,
Neem goed en bloed ons af,
Het brengt u geen gewin,
Wij gaan ten Hemel in
En erven Koninkrijken.

De woorden van Luther's lied werden met overtuiging uitgesproken.

Men zag, dat die hervormden meenden wat ze zongen, dat ze hun harte uitspraken.

Delf vrouw en kind in 't graf,
Neem goed en bloed ons af!

Voor sommigen van hen was dit al waarheid geworden!

— Neen, dacht Blommaert, die lieden zijn geen lafaards. Ze zien den rook, die een hunner broederen heeft verstikt,

en weten dat Herman's lot ook 't hunne worden kan, en toch zingen ze een verboden lied, een lied van berusting, maar ook van moed. Ze hebben hun leven veil voor hun overtuiging, hun geloof.

De kapitein en Deschepper traden nader. De prediker kwam tot Mathys en sprak ontroerd :

— Ik groet u, vader van onzen broeder, die heden de martelaarskrone ontving. Herman heeft in zijn kerker gejuicht en lofzalmen gezongen.

— En gij liet hem sterven ! riep Deschepper bits.

— Mij is de wrake, spreekt de Heere God. Wij zijn niet laf, wij ook willen ons leven geven voor het Heilig Evangelium.

— Hier is Blommaert, hernam Mathys. Hij werd door Oranje herwaarts gezonden, om Oudenaarde te veroveren.

— Voorzichtig toch ! fluisterde de kapitein.

— Gij kunt hen allen vertrouwen, Jacob.

— Maar er zijn misschien verspieters.

— Neen, alles wat den Spanjool dient, is nu rond den vuurpoel en geniet er van het Spaansche feest. Mannen, vervolgde Mathys tot de verzamelden, zult gij kapitein Blommaert helpen of weer vroom prevelen : Mij is de wrake, zegt de Heere ?

— Als Blommaert door Oranje gezonden werd, mag hij op onze hulp rekenen, niet waar, broeders ? hernam de prediker, die nu Herman's opvolger was.

Allen knikten toestemmend.

— Gelijk Gideon de Filistijnen versloeg, zoo zal Oranje de vijanden Christi kastijden. Lage wrake willen wij niet, maar ons aansluiten bij 't redding brengende leger, om naar Gods wille te strijden en in Zijn naam, zulks is onze plicht.

— Ik dank u, vrienden, zei Blommaert getroffen. Neen, wij willen den Spanjaard in zijn gruwelen niet navolgen, maar zooals we reeds onze goederen offerden, zijn we bereid ons bloed te vergieten voor de vrijheid van overtuiging en geweten. Houdt intusschen mijn plan geheim, de vijand loert en waakt, maar schaaft u bij den eersten oproep om mij, Oranje's afgezant !

— Als gij tot Frans Dekkers een woord zegt, weten ook wij wanneer 's Heeren tijd voor den krijg is aangebroken, hernam de prediker.

Blommaert en Deschepper drongen dieper 't bosch in.

— Wonderlijke lieden, zei de laatste.

— Doch trouw en moedig, Mathys. Laten we toch verdraagzaam wezen en niet denken of handelen gelijk onze tirannen. O ! mocht de dag aanbreken dat Lutheranen, Calvinisten en andere hervormden met Roomschen zij aan zij stonden om den Spanjaard te verdrijven. En al is ons landeke klein, toch is het groot genoeg om lieden van verschillend geloof of denkwijze plaats te bieden.

— Daar komt de weduwe Lodens, zei Mathys eensklaps en hij wees naar een oude vrouw met loshangende haren, en gehuld in een haveloos kleed.

— Mijn zuster, mijn arme zuster Anna ! kloeg Blommaert, en hij snelde de ongelukkige tegemoet.

— Komt gij moorden ? kreet de waanzinnige toornig.

— Anna, kent ge me niet meer... ik ben uw broeder Jacob... Anna, zie mij aan, sprak Blommaert bijna smeekend.

Maar de zinnelooze staarde onverschillig naar hem, en vroeg treurig :

— Komt Lysbeth nog niet terug ? Waar toeft ze toch ? Het is niet wel van haar, dat zij zoo lang wegblijft.

De tranen sprongen Blommaert in de oogen. Zijn harte kromp ineen van deernis bij deze ontmoeting.

Hij stelde zich de schoone, vroolijke hoeve van Maria-Hoorebeke voor, dacht aan het blijde, gelukkige huisgezin. En nu ! Lodens dood, Lysbeth ontvoerd, moeder Anna krankzinnig !

Blommaert balde de vuisten en onwillekeurig wendde hij den blik naar Oudenaarde.

— Kom Anna, hernam hij dan weder kalm, kom met mij mede.

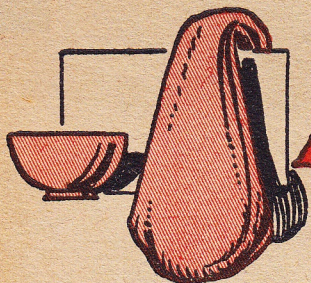
Hij wilde zijn zuster bij den arm nemen. Maar een woesten schreeuw uitend, sprong de arme vrouw terzijde en gillend : « Moordenaars ! moordenaars ! » ijldde ze weg. Heur broeder wilde haar achternasnellen, doch Deschepper weerhield hem zeggend :

— O ! zoo velen hebben gepoogd haar in huis te nemen, maar zij wil niet... Ze zweeft eenzaam door 't bosch, zoekend haar verdwenen dochter.

— Laten wij naar Frans Dekkers gaan, zei Blommaert stil.

EEN

HELDEN

STRIJD

*of de kapitein
der boschgeuzen*

door A. HANS

EEN

HELDENSTRIJD

OF

De Kapitein der Boschgeuzen

door

A. HANS

EVANGELISATIE DRUKKERIJ

Groendreef, 67, Brussel

1926